

ESIPUHE

Puhe, kuten tiedämme, on ilmiönä varsin laaja. Puhe tarjoaa meille mahdollisen tutkimuksen jatkumon fysiikasta ja matematiikasta aina estetiikkaan saakka. Tämä puheen ja puheentutkimuksen episteeminen ja metodinen moninaisuus on teemana Puhe ja Kielen numeroissa 2/2008 ja 3/2008. Vaikka tätä jatkumoa on vaikea käsitellä tasapuolisesti näiden kahden numeron puitteissa, on niiden kattama alue kuitenkin varsin edustava: Artikkelien aiheina ovat puheen mallintaminen ja keinotekoinen tunnistus, puheen ja kielen häiriöt ja omaksumiseen liittyvät ongelmat, kielitaustan vaikutus puheen tunnistukseen ja puheen luonne tutkimuskohteena.

Numerossa 2/2008 Antti Suni ja Mikko Kurimo valaisevat teksteissään suomalaista puhe-tekniologiaa varsin erilaisista näkökulmista: Suni käy läpi prosodisten piirteiden ennustamiseen liittyviä ongelmia synteettisessä puheessa. Kurimo puolestaan esittelee automaattisen puheen tunnistuksen tutkimuksen problematiikkaa ja nykytilaa. Kun Sunin näkökulma on varsin lingvistinen, keskittyy Kurimo yleisimpiin signaalinkäsittelyn ja tilastollisiin keinoihin, joilla puhetta muunnetaan tekstiksi. Merkillepantavaa on, että molemmissa artikkeleissa käydään läpi sen rajapinnan, jossa puheen jatkuva luonne kohtaa kielen epäjatkuvuuden. Samoin molempien esiteltyjen teknologioiden ytimessä on moderniuudestaan huolimatta samankaltainen tilastollinen malli, jonka matematiikka juontaa juurensa yli sata vuotta vanhoihin ideoihin. Numeron päättää Olli Aaltosen puheen evoluutiota, puheen ja kielen suhdetta ja puheen luonnetta kommunikaatiomuotona ja tutkimuskohteena luotaava essee. Kirjoitus perustuu Aaltosen virkaanastujaispuheeseen hänen aloittaessaan fonetiikan professorina Helsingin yliopiston Käyttäytymistieteellisen tiedekunnan Puhetieteiden laitoksella 2007. Kirjoitus on samalla ajankohtainen kannanotto puheentutkimuksen tieteellisestä ja yhteiskunnallisesta asemasta. Lisäksi se tarjoaa varsin mainion sillan numeron 2/2008 kieliteknologiasta numeroon 3/2008.

Número 3/2008 avaa Ulla Richardson kollegoineen esittelemällä varsin laajasti dysleksiariskilasten puheen ja kielen prosessoinnin piirteitä ja ongelmia. Esitellyt tulokset perustuvat laajaan Jyväskylän yliopiston hankkeeseen *Lapsen kielen kehitys ja suvuittain esiintyvä lukivaikkeuksien riski* ja hankeessa tehtyihin väitöstutkimuksiin. John Niemi jatkaa numeron kokeellis-empiiristä teemaa esittelemällä autistiseen häiriökirjoon liittyviä prosodisia piirteitä ja niiden tutkimusta painottaen (psyko)lingvistisen näkökulman tärkeyttä. Niemen tutkimus on osa Joensuun yliopistossa meneillään olevaa hanketta *Kieliopillinen, pragmaattinen ja prosodinen suoriutuminen autistisessa häiriökirjossa*. Numeron päättää Lotta Alivuotilan ja kollegoiden artikkeli, jossa tutkimuskohteena on se, millä tavoin henkilön kielitausta vaikuttaa puheäänteiden havaitsemiseen ja matkimiseen. Kun artikkelin keskeisinä teemoina ovat puheentuoton ja havaitsemisen yhteys sekä puheen ja kielen suhde, se toimii hyvänä lopetusena ja nivoo käsillä olevat kaksi puheentutkimusta käsittelevää numeroa oivasti yhteen.

Toivomme mielenkiintoisia lukuhetkiä puheentutkimuksen parissa.

Nijmegenissä ja Helsingissä 27. kesäkuuta 2008

Juhani Järvikivi ja Martti Vainio